

ÜRÜN MASALARI AYÇİÇEĞİ BÜLTENİ

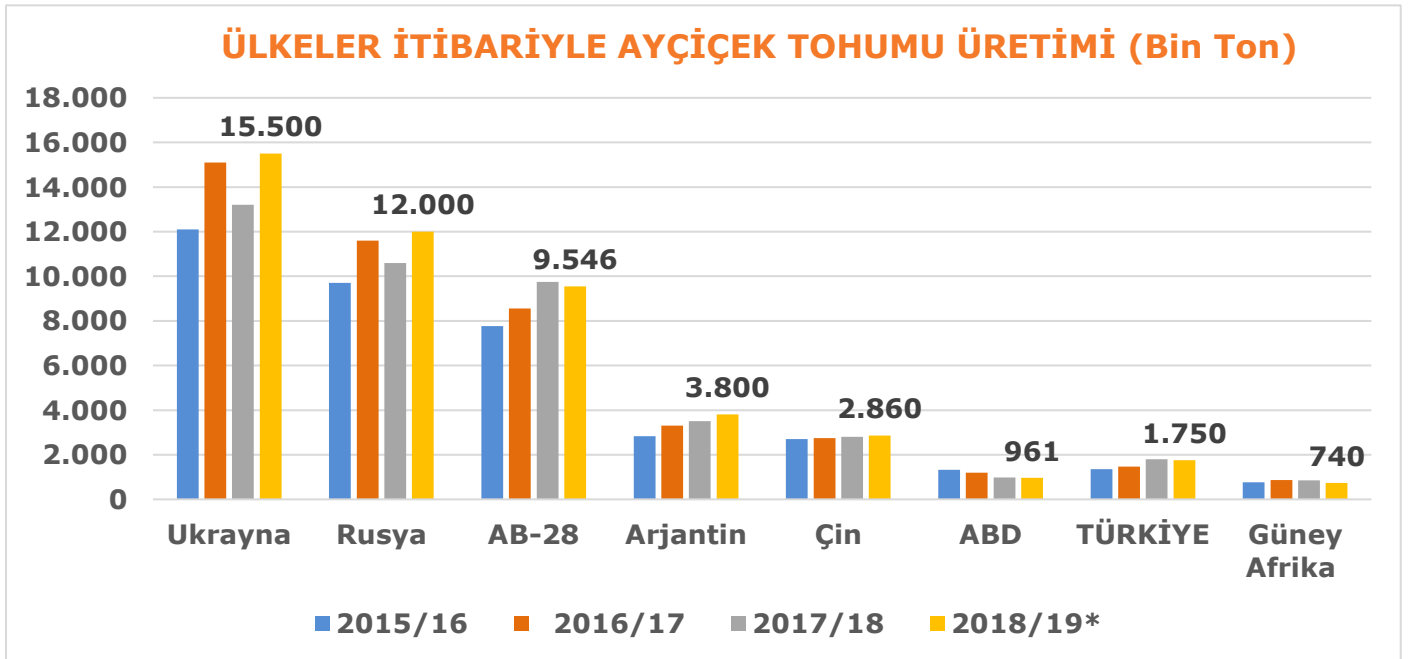
ARALIK 2019

DÜNYADA AYÇİÇEĞİ

Ayçiçeği tarımı, tarihte ilk olarak Kuzey Amerika yerlileri tarafından yapılmış olup ilk başlarda boya hammaddesi olarak üretilmiştir. İspanyol denizciler tarafından Avrupa'ya taşınan ayçiçeği tohumları, bahçelerde süs bitkisi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ayçiçeği yağ bitkisi olarak ilk önce Rusya'da üretilmiş ve önce Ukrayna'ya daha sonra da tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Dünya genelinde ıslahçıların geliştirdiği yüksek yağ içerikli ve tane verimli ayçiçeği çeşitleriyle üretim artışının önü açılmış, bunun sonucunda da dünyada ve Türkiye'de bitkisel yağ ve mamulleri sektörü son 20-25 yıl içerisinde büyük ivme kazanmıştır.

Yağlı tohumlu bitkilerin gıda amaçlı kullanımı, artan nüfusun beslenmesi için gerekli bitkisel yağ ihtiyacı ve dünyada giderek artan biyoyakıt talebi yağlı tohumlu bitkilerin yetiştiriciliğini olumlu yönde etkilemiştir. Yağ üretiminin yanı sıra bu ürünlerin işlenmesi sonucunda ortaya çıkan maddeler, gıda, boya, kozmetik, yem hammaddesi vb. alanlarda da değerlendirilmektedir.

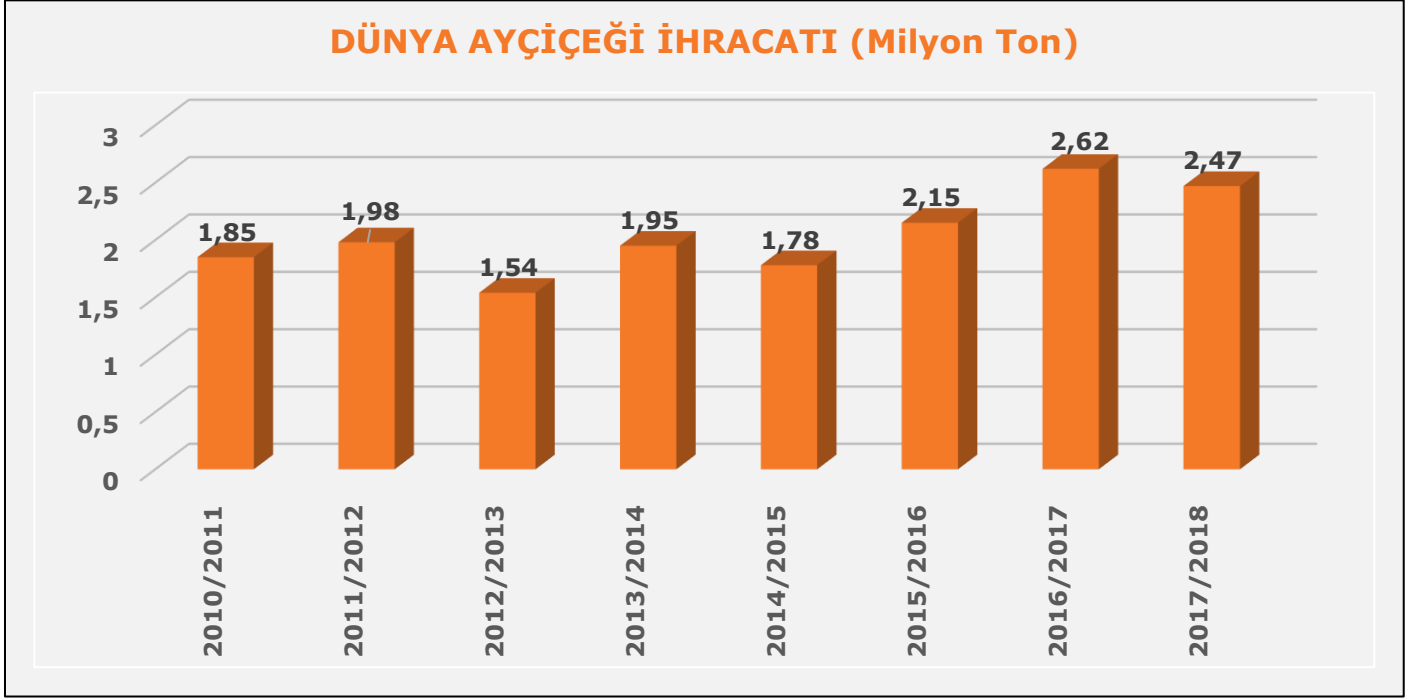
Dünyada yağ üretimi amacıyla palm, soya, pamuk, mısır, kanola, aspir gibi yetiştiriciliği yapılan bitkiler arasında ayçiçeği üretiminin payı ortalama %9 civarındadır. Ayçiçeği tarımı dünyada en fazla Ukrayna, Rusya, AB-28 ve Arjantin'de yapılmaktadır. Dünya yağlık ayçiçeği tohumu üretiminde önde gelen ülkeler tabloda verilmiştir.

Kaynak: USDA (* 2019 Tahmini)

DÜNYA AYÇIĞEĞİ TİCARETİ

Dünyada ayçiçeği tohumu ihracatı her geçen yıl artarak devam etmekte olup, dünya genelinde son beş yılın ortalamasına göre 2,2 milyon ton ihracat yapılmaktadır. İhracat rakamlarına baktığımızda da dünya ayçiçeği tohumu ihracatının yaklaşık yarısını AB-28 ülkeleri ve Moldova gerçekleştirmektedir.

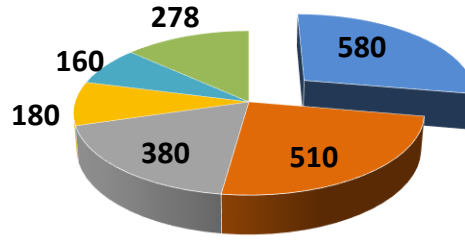
Kaynak: USDA

ÜLKELER İTİBARIYLA YAĞLIK AYÇIĞEĞİ TOHUMU İHRACATI (Bin Ton)

ÜLKELER	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Moldova	156	175	190	300	348	315	564	580
AB-28	555	562	521	675	520	462	365	510
Çin	175	186	158	173	244	286	365	380
Rusya	13	402	31	131	61	105	362	180
Ukrayna	446	284	127	71	123	171	261	160
Diğer Ülkeler	411	370	456	380	297	528	296	278
Dünya	1.756	1.836	1.483	1.950	1.772	2.152	2.622	2.478

Kaynak: USDA

DÜNYA AYÇIĞEĞİ İHRACATÇI ÜLKELER 2017/18 SEZONU (Bin ton)

■ Moldova ■ AB-28 ■ Çin ■ Rusya ■ Ukrayna ■ Diğer Ülkeler

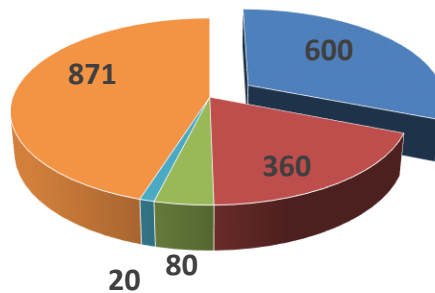
Ülkeler itibariyle yağlık ayçiçeği tohumu ihracatında görüldüğü üzere ilk sırayı Moldova almakta olup bunu AB ve Çin sonrasında ise sırayla Rusya ve Ukrayna takip etmektedir. Ayçiçeği (Yağlık) ürününü ithal ettiğimiz ilk 3 ülke sırasıyla **Moldova, Romanya ve Bulgaristan'dır.**

ÜLKELER İTİBARIYLA YAĞLIK AYÇIĞEĞİ TOHUMU İTHALATI (Bin Ton)

ÜLKELER	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Türkiye	719	844	628	581	447	436	611	600
AB-28	393	291	214	329	275	577	632	360
ABD	40	37	51	55	60	54	57	80
G.Afrika	51	2	53	126	43	52	54	20
Diğer Ülkeler	497	690	459	662	768	667	830	871
Dünya	1.732	1.899	1.430	1.960	1.781	2.113	2.654	2.451

Kaynak: USDA

DÜNYA AYÇIĞEĞİ İTHALATÇI ÜLKELERİ 2017/18 SEZONU (Bin ton)

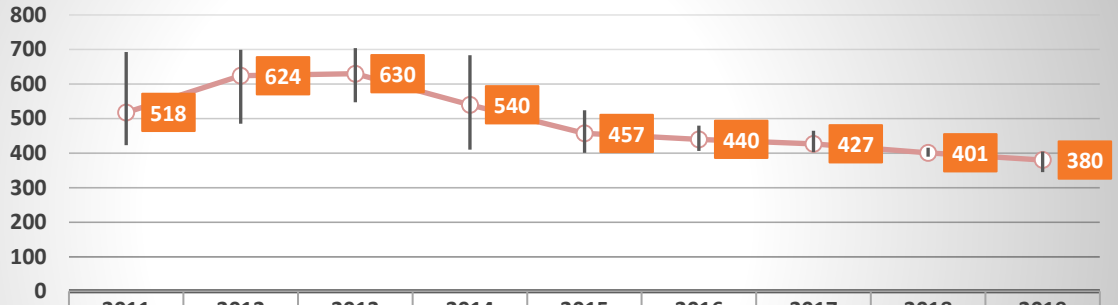
■ Türkiye ■ AB-28 ■ ABD ■ G.Afrika ■ Diğer Ülkeler

Dünya ayçiçeği tohumu ithalatı sıralamasında ülkemizi sırasıyla AB-28 ülkeleri, ABD ve diğer dünya ülkeleri izlemektedir.

DÜNYA AYÇİÇEĞİ FİYATLARI

Dünya ayçiçeği tohumunun CIF fiyatlarında, uzun yıllar ortalamasına bakılınca üretim miktarı ve arz talep dengesinin değişimlerine göre yıllar içerisinde dalgalanmaların olduğu görülmektedir.

DÜNYA AYÇİÇEĞİ TOHUMU FİYATLARI (CIF \$/Ton)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
En Düşük Fiyat	423	485	547	410	401	406	403	390	345
En Yüksek Fiyat	693	699	704	683	524	480	465	416	405
Yıllık Ortalama Fiyat	518	624	630	540	457	440	427	401	380

Yıllık Ortalama Fiyat

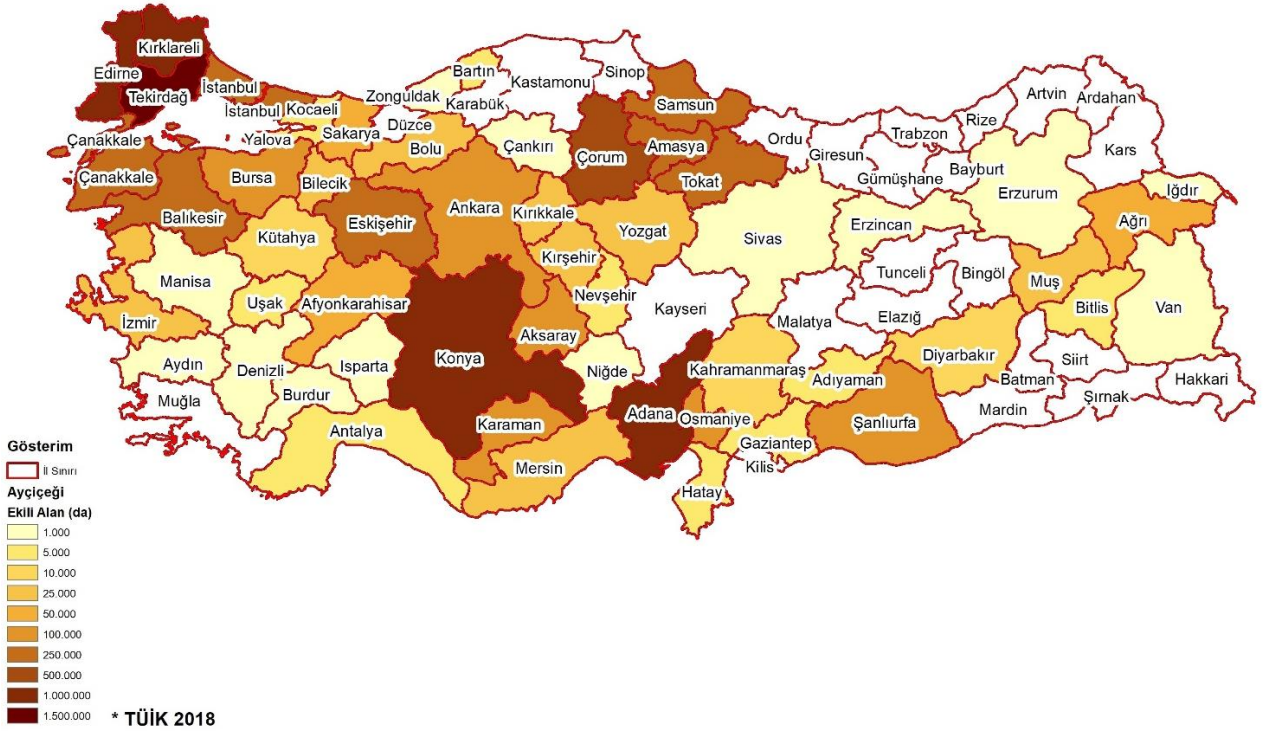
Kaynak: USDA

TÜRKİYE'DE AYÇİÇEĞİ

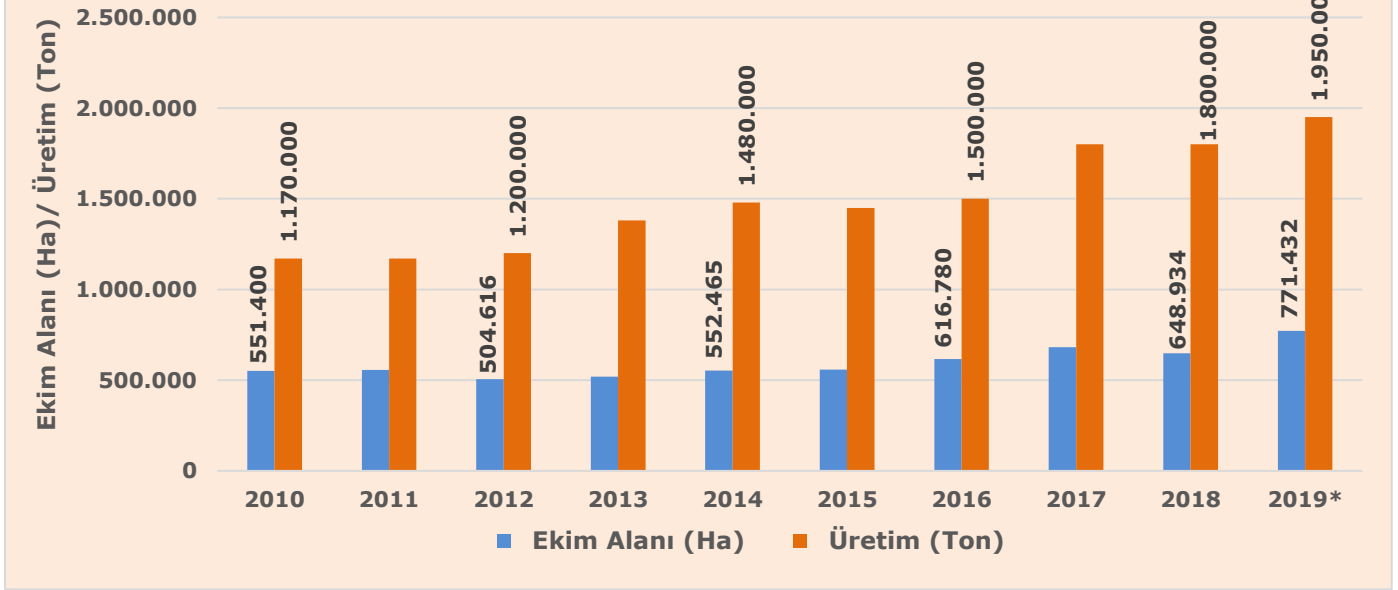
Ayçiçeği, ülkemizde yetiştiriciliği yapılan yağlı tohumlu bitkiler arasında ekim alanı ve üretim bakımından birinci sırada yer almaktadır. Ülkemizde üretilen bitkisel yağların %50'si de ayçiçeğinden elde edilmektedir. Türkiye 1,5 milyon tonluk Ayçiçeği üretim ortalaması ile dünya Ayçiçeği üretiminin %4'ten fazlasını gerçekleştirmektedir.

Ülkemizde en fazla tüketilen bitkisel yağın ayçiçeği yağı olması, ekim nöbetinde temel bitki oluşu (buğday-ayçiçeği), geniş adaptasyon kabiliyetine sahip ve mekanizasyona uygun olması gibi nedenler ayçiçeğini, ülkemiz açısından en önemli yağ bitkisi haline getirmektedir. Ayçiçeği tarımı hemen hemen her bölgemizde yapılabilir de ağırlıklı olarak Trakya, İç Anadolu ve Marmara Bölgelerinde yapılmakta ve genelde hububat (buğday-arpa) ile ekim nöbetinde münavebe bitkisi olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde en yoğun üretim yapılan illerimiz Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, Konya ve Adana'dır.

Türkiye'nin bitkisel yağ ihtiyacı, nüfus artışına ve kişi başına tüketilen yağ oranının yükselmesine paralel olarak artış göstermektedir. Ülkemizin yıllık yağ ihtiyacı yaklaşık olarak 1,1 milyon ton olup bunun 50 bin tonu hayvansal yağlardan, geriye kalanı ise bitkisel yağlardan karşılanmaktadır. Bitkisel yağlar içerisinde ise ayçiçeğinin payı ortalama 600 bin ton ile en yüksek miktara sahiptir.

TÜRKİYE AYÇİÇEĞİ (YAĞLIK) ÜRETİM VERİLERİ

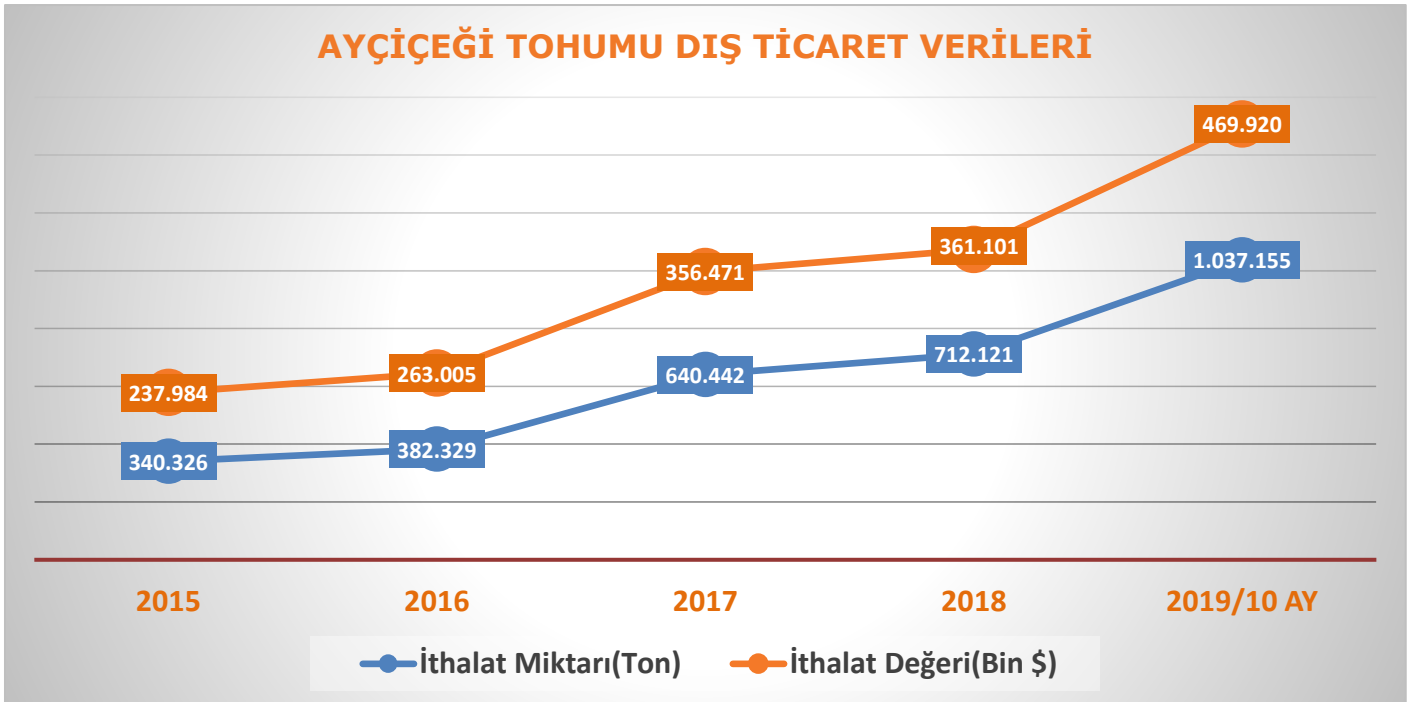

Kaynak: TÜİK, * Tahmin

TÜRKİYE AYÇİÇEĞİ TİCARETİ

Ülkemizde yıllar itibari ile ayçiçeği üretimimiz artmakta ancak ihtiyaç duyulan tüketim miktarımızı karşılayamamaktadır.

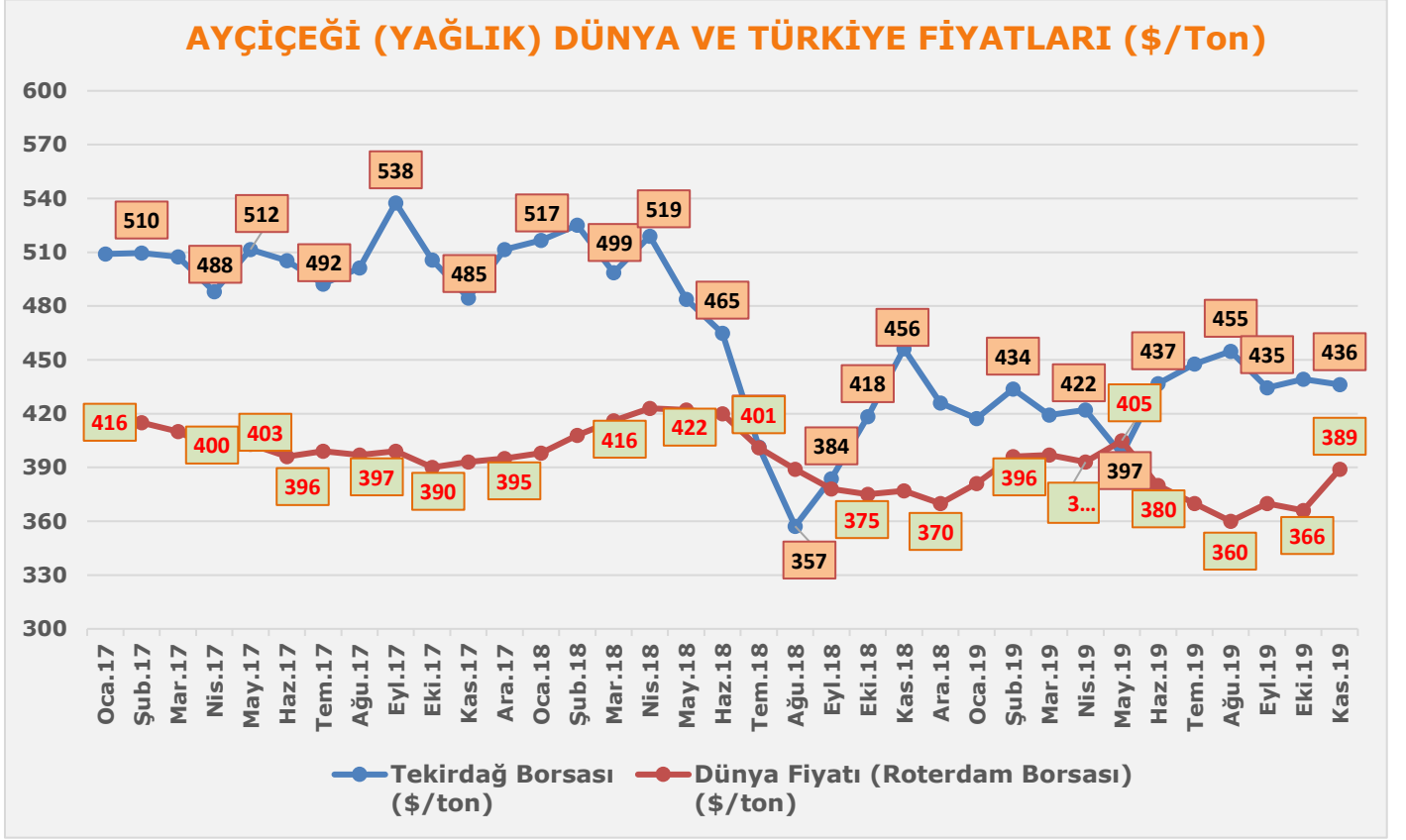
AYÇİÇEĞİ TOHUMU DIŞ TİCARET VERİLERİ

Kaynak: TÜİK

TÜRKİYE AYÇIĞEĞİ FİYATLARI

Ülkemizde yağlık ayçiçeği fiyatları incelendiğinde fiyatların dolar kuruna bağlı olarak düşüş eğiliminde olduğu ancak dünya fiyatlarının üzerinde seyrettiği aşağıdaki grafikte görülmektedir.

Ülkemizde yağlık ayçiçeği üretiminin artırılması amacıyla yağlık ayçiçeği üreticilerine Bakanlığımızca mazot-gübre desteği, havza bazlı fark ödemesi desteği ve tarım sigortası desteği verilmektedir.

2019 yılı destekleme tebliğinin yayınlamasıyla birlikte ayçiçeği (yağlık) fark ödemesi desteği 40 krş/kg olarak belirlenmiş ayrıca dekara 26 lira mazot, 4 lira da gübre olmak üzere toplam 30 lira da mazot gübre desteği verileceği açıklanmıştır.

DEĐERLENDİRME

•Ülkemizde 2019/2020 ayçiçeği üretim sezonu hasatları **Ekim ayı itibariyle tamamlanmıştır.**

•Üreticilerin beklentisi olan desteklemelerin **ekim zamanından önce açıklanması** hususunda çalışmalar yapılacaktır.

•Dođal kaynakların korunması, hastalık-zararlı popülasyonunun artmasının engellenmesi ve üretimin sürdürülebilir hale getirilmesi için uygulanmakta olan **ekim nöbetinde** yağlık ayçiçeğinin tercih edilmesi için eğitim ve yayım çalışmalarına ağırlık verilecektir.

•Atıl durumdaki tarım alanlarının üretime kazandırılması ve **yerli hibrit tohum** çeşitlerinin ıslahınının artırılarak üretim materyali olarak ülke genelinde yaygınlaştırılması, üretim miktarımızın artmasına ve ithalat miktarlarımızın azalmasına vesile olacaktır.

•Ayrıca **hasat zamanı ithalatın engellenmesi**, gözetim fiyatı uygulamasının **devam etmesi** ve 31.01.2020 tarihinden sonra %27'den tekrar %13' e inecek olan gümrük vergisi oranının **bölgesel hasat zamanları dikkate alınarak ertelenmesi** veya tekrar gözden geçirilmesi de üretici ve sektörün talepleri arasında bulunmaktadır.

HAZIRLAYAN

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü
Tarım Havzaları Daire Başkanlığı

☎ 0 312 258 84 03

✉ urunmasalari@tarimorman.gov.tr